

6352/2

ки келовићу, 20/5.

2* КЊИГА „ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“.

Лука Ћеловић
БЕОГРАД

ДРУШТВО СВЕТОГА САВЕ.

II.

„Брат је мио, које вере био“.

БЕОГРАД

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

1887.

* Прва друштвена књига погрешно је означена као I издање: треба да буде: I књига „Друштва светог Саве“.

„Сваки Србин и Сркиња и сваки пријатељ Српства и народне
просвете може бити члан друштва“.

Т. Г. 6
352/2

10-1528+808+

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И Бр. 45360.7

2. КЊИГА „ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“.

ДРУШТВО СВЕТОГА САВЕ.

II.

„Сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ Српства и народне просвете може бити члан друштва.“

Београд.

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА.

1887.

Лука Ћеловић

БЕОГРАД

Luka Celović

БЕОГРАД

У П Р А В А

„ДРУШТВА СВЕТОГА САЗЕ“

ЗА 1887. ГОДИНУ,

изабрата на скупу 25. јануара 1887. год.

Председник :

Светомир Николајевић, професор Велике Школе.

Потпредседник :

Ст. Вл. Каћански, професор I. ниже гимназ. беогр.

Благајници :

Тихомиљ Ј. Марковић, Шапчанин, трговац ;

Манојло Клидис, трговац.

Тајници :

Милован Р. Маринковић, проф. I ниже гим. беогр.

Никола Поповић, учитељ из Београда.

Пера П. Ђорђевић, проф. београдске гимназије.

Књижничари :

Ђока Миловановић, учитељ цртања на Вел. Школе.

Никола Стојановић, учитељ из Београда.

Одборници:

1. М. Ђ. Милићевић, библиотекар Народне Библиотеке;
 2. П. Срећковић, професор Велике Школе;
 3. Др. Мих. В. Вујић, професор Велике Школе;
 4. Љуб. Ковачевић, управитељ учитељске школе;
 5. Ђура Козарац, директор београдске гимназије;
 6. Милојко Веселиновић, писар министар. војног;
 7. Коста Шуменковић, трговац;
 8. Сретен Ј. Стојковић, проф. београд. гимназије;
 9. Алекса Илић, прота и предс. конз. беогр.
 10. Фирмилијан, протосинђел, професор богословије;
 11. Коста Петровић, учитељ из Београда;
 12. Пера Татић, адвокат из Београда.
-

ОСНОВНА ПРАВИЛА

„ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“:

Члан 1.

„Друштво Светога Саве“ оснива се са задатком: да шири просвету и негује национално осећање и врлине у српском народу.

Члан 2.

Друштво ће свој задатак вршити:

- а) издавањем ваљаних књига, слика и песама;
- б) подизањем и потпомагањем школа и *цр-кава*, где буде потребно; и
- в) новчаном помоћу, где она буде затребала.

Члан 3.

Материјална средства набављаће друштво:

- а) од годишњих улога редовних чланова;
- б) од *годишњих* улога чланова *помагача*;
- в) од улога чланова утемељача;
- г) од добровољних прилога и легата (завештања);

д) од приређивања бѣсѣда, предавања и представља; и

ђ) од продаје својих књига.

Члан 4.

Улози чланова утемељача, добровољни прилози и завештана од 25 динара па на више образују сталан фонд друштвени, од кога ће се само интерес поред осталих прихода трошити на друштвене сврхе. Али, ако би каква изванредна потреба, а по српски народ важна, захтевала, да се и који део сталнога фонда утроши, то ће се учинити само онда, ако на то пристане већина чланова утемељача. У таком ће случају главни одбор доказану потребу написмено члановима доставити и од њих мишлење изискати.

Члан 5.

Целим друштвеним радом управља главни одбор, који ће у Београду становати. Главни се одбор састоји из 21 лица, а то су: један председник, један потпредседник, један главни благајник, један подблагајник, три тајника, два књижничара и 12 чланова одбора.

Члан 6.

Чланове одбора и часнике бира друштвени скуп простом већином гласова.

Члан 7.

Главни је одбор дужан сазвати редован скуп о св. Сави, а ванредан по потреби.

На скупу о св. Сави мења се главни одбор овако: иступа коцком из одбора трећина (7 лица) па се на њихово место бира седам лица. Кад се овај избор изврши, онда скуп бира часништво из изабратога одбора.

И чланови одбора и часници, који су иступили, могу поново бити изабрани.

Члан 8.

Скуп бира из своје средине пет надзорника: тројицу за преглед рачуна и двојицу за прикупљање и бројање гласова, па и за оверавање записника скупу.

Члан 9.

Сваке године о главном скупу главни одбор подноси извештај свога рада.

Члан 10.

Главни одбор постараће се, да се установе пододбори, где буде потребно, и тако исто наименоваће поједина лица за своје поверенике. Дужност пододбора и повереника састојаће се у том, да помажу главни одбор у вршењу свога узвишенога задатка у смислу ових правила.

Члан 11.

Члан друштва може бити сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ Српства и народне просвете.

Чланови су :

а, *редовни*, који дају годишње пет динара улога ;

б, *утемељачи*, који једном за свагда положе једну стотину динара или по 25 дин. годишње за четири године ;

в, *помагачи*, који дају годишње два динара улога.*

Сви чланови друштва имају једнака права и дужности.

Сви чланови добивају друштвене књиге бесплатно.

Чланови утемељачи добивају дипломе на чланство.

Члан 12.

„Друштво св. Саве“ неће се мешати у политику и политичке странке. Чланови друштва као појединци могу припадати ма којој политичкој странци.

Члан 13.

Ако би ово друштво ма којим поводом престало, имаовина његова повериће се на храћење

* Ову врсту чланова скуп је увео због сиромашних људи, који би желели уписати се у друштво.

„Српској академији“. Ако се за пет година „Друштво св. Саве“ не би обновило његова имаовина постаје својном „Српске Академије“.

Господине,

Част ми је известити Вас, да одобравам „Основна правила Друштва св. Саве“, написана у целини према изменама, учињеним на главном скупу од 25. јануара ов. год., која сте ми послали на одобрење од 29. пр. мес., Бр. 303.

Препис сам задржао.

Примите, господине, уверење мога одличног поштовања.

ЦБр. 130.

4. фебруара 1887. год.
у Београду.

*Министар
просвете и црквених послова,*

Мил. Ђујунџић с. р.

*Г. Председнику „Друштва св. Саве“
у Београду.*

РАД ГЛАВНОГА СКУПА
„ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“
на дан 25. јануара 1887. године

У ДВОРАНИ

Велике Школе.

За председничким столом били су: председник главног одбора г. Свет. Николајевић; потпредседник г. Стев. Каћански; благајник г. Тихомиљ Ј. Марковић, Шапчанин; тајници гг. Милован Р. Маринковић и Никола Р. Поповић; књижничар г. Ђ. Миловановић; и чланови одбора господа: П. Срећковић, Ђ. Козарац, Срет. Ј. Стојковић, Љуб. Ковачевић, М. Ђ. Милићевић и П. Татић; остала господа одборници седели су у близини мало на страни.

Скупу је изволео присуствовати од почетка до краја г. Милан Кујунџић, министар просвете и црквених послова.

Ово $9\frac{1}{3}$ часова пре подне почели су долазити у гомилицама и појединце чланови, а међу првима су се видели изасланици пододббра друштвених из: Лесковца, Ниша, Ражња, среза беличког, Крагујевца, Тополе и Жупе. Чланова је

са гостима толико дошло, да није било довољно седишта у дворани, него је велики број стајао у дворани и ходнику. Међу члановима било је и десетак Српкиња, које су дошле на скуп. Ово је леп пример љубави, коју Српкиње указују овоме друштву.

Око 10 часова поздравео је председник г. Николајевић скуп говором, у коме је изложио радњу главнога одбора од 24. Августа 1886. године па до овога скупа. Скуп је саслушао пажљиво говор, који се налази и печатан у целини у овој књизи.

После овога прочитао је благајник главног одбора г. Тихомиљ Ј. Марковић, Шапчанин, извештај о имовном стању друштвеном од почетка па до овога скупа. Скуп је и овај извештај пажљиво саслушао. И он се овоме раду додаје у целини.

Осим овога члановима је раздават печатан табеларни преглед стања друштвенога, у коме је показато цифрама, какво је стање друштвено било до овога скупа.

За овим је скуп овластио на позив председников тајнике, да воде записник скупу, што су они и учинили.

По објављеном дневном реду. прочитао је тајник предлог главнога одбора, о изменама „Основних правила“, који је у свему примљен после краткога говора господe: П. Никетића, Милоша Милојевића, Стев. Чутурила, Свет. Николајевића, П. Срећковића и Н. Антуле. По овоме предлогу умножен је број тајника, благајника и књижничара са по једним лицем: утврђено је, да улози чланова утемељача, добровољни прилози и заве-

штаћа већа од 25 динара образују *сталан фонд*; и одређено да се управа друштвена бира из изабраних чланова одбора.

За овим је тајник прочитао предлог главног одбора, да се ова прва друштвена година рачуна од 24. Августа 1886. год. па до 1. Јануара 1888. године. Скуп је овај предлог *једногласно* примио.

Како главни одбор није имао више својих предлога, то се по дневном реду приступило избору управе и 6 чланова одбора.

На позив г. Ђ. Нешића, да главни одбор изнесе своју листу, председник изјави, да главни одбор о томе није мислио, него је оставио главном скупу да то он учини, па ради споразума даје 10 минута одмора.

После одмора предложи г. Милош Милојевић да се и управи и главном одбору изјави поверење, и да се умоле да раде још годину дана. Скуп прими овај предлог *једногласно*, овластивши председника да кандидује лица ради попуне главног одбора.

Председник захвали скупу у име своје и својих другова на поверењу и по овлашћењу скупа предложи за трећег тајника г. Перу Ђорђевића, професора, за подблагајника г. Мањојла Кљидиса, трговца и за другог књижничара г. Николу Стојановића, учитеља, а на место г. Дим. Јовановића, члана одбора, који се одселио у Крагујевац, г. Алексу Илића, председника конзисторије. Скуп прими ова лица.

За тим председник изјави скупу да треба изабрати надзорнике за преглед друштвених ра-

Лука Ћеловић

БЕОГРАД

чуна пре, но што би се они главном скупу подносили.

После говора господе : Никетића, М. Милојевића, Тих. Марковића, Сп. Шокорца предложи г. Ј. Антула за надзорнике господу : Ник. Борђевића, трговца, Перу Манојловића, секр. народне банке и Јов. Живадиновића, пенз. начелника финансије, — које скуп прими.

Кад и ово би свршено, председник јави да су на реду: „предлози појединих чланова“.

Г. Срећковић предложи да се тачци под б. члана другог дода код речи школа још — *и црква*. Скуп ово прими једногласно.

Г. Ст. Чутурило у дугом говору предложи да пододбори бирају изасланике за главни скуп друштвени, да главни одбор у Београду поради на томе, да се и у Београду оснује пододбор, па главни одбор да буде оделита установа свих пододбора као и израз читавога друштва.

Против овога предлога говорили су гг. Ђ. Нешић, П. Срећковић, П. Никетић, Алекса Јовановић, Б. Тирић, Миленко Жујовић, Андра Антић.

За предлог говорили су гг. М. Убавкић, Јов. Баја и Љубо Јовановић. Председник замоли скуп, да овај предлог остави главном одбору ради споразума с пододборима, као и да се боље промисли о овоме предмету, јер је он од велике вредности. Скуп прими ову изјаву.

За овим на питање председника предложи г. Милош Милојевић, да се улог чланова редовних смањи од 5 на 2 динара ради учешћа веће множине народа у овом друштву.

После говора гг. Маринковића, Срећковића и Јов. Антуле скуп одлучи: да буде чланова друштвених са два динара годишњег улога, да се зову *помагачи* и да имају једнака права и дужности са осталим члановима.

За време расправе предлога г. Милојевића о члановима са два динара улога, предложи г. Мусулин, учитељ, да се говори о хонорару чланака, који се штампају у друштвеном зборнику „Браству“, тражећи да се ти радови не награђују, већ да се наши књижевници умоле да своје радове дају без награде.

Овај су предлог помагали у својим говорима господа: П. Никетић и Ст. Чутурило, а говорили су против њега гг. Милојевић и председник главног одбора. Завршујући говор о овој ствари, председник изјави скупу, да по правилима друштвеним главни одбор мора давати члановима књиге, да неодобравање награде за писање ставља главни одбор у немогућност извршења ове наредбе друштвених правила. Подсећајући скуп на оно, што је рекао у говору, којим је скуп отворио, помиње да наши књижевници нису богаташи, те да би ту награду могли не примити. Примера ради помену како су неки тражили да им се изда што год у напред на име награде. Најпоследње рече, да би главни одбор „Друштва св. Саве“ морао бити склопан на са свим друкчијој основи, него што то садања правила прописују, ако би се решило, да се чланци не награђују. У том случају сав књижевни рад спао би на главни одбор, па би се према томе послу морала и људи у главни одбор бирати.

После ове изјаве скуп одобри награђивање чланака у „Браству“.

На послетку председник саопшти да је рад исцрпен и замоли скуп да саслуша поздраве, који су приспели.

Тајник Маринковић прочита поздраве из : Париза, Ниша, Крагујевца, Трстеника, Кладова, Александровца, и т. д.

Овим је скуп завршен у 1 час после подне.

Овај извештај написан је на основу протокола, вођеног на главном скупу на дан 25. јануара 1887. год., који се налази у друштвеној архиви.

*Председник главног одбора
„Друштва светог Саве“,*

Свет. Николајевић.

Тајници :

Милов. Р. Маринковић ;

Н. Р. Поповић.

ИЗВЕШТАЈ

ПРЕДСЕДНИКА ГЛАВНОГ ОДБОРА «ДРУШТВА СВ. САВЕ»,

Свет. Николајевића.

О

РАДУ ГЛАВНОГ ОДБОРА

од 24. Августа 1886. до 25. Јан. 1887.

Читано на главном скупу друштвеном, у дворани велике школе, у Београду, 25. Јануара 1887. године.

Господо,

Данас је пет месеци како се на скупу, др-жаном на овом месту склопило „Друштво св. Саве“ и изабрала његова управа. На том скупу исказана је жеља, да управа о св. Сави ове године изнесе пред други друштвени скуп на оцену извештај о своме раду, и да се тада, а од тада, као што је и штатутима прописано, сваке године о св. Сави држи годишњи скуп, на ком ће се управа мењати.

Данашња управа, ако се не би либералније тумачило наређење штатута о сазивању годишњег скупа, закаснила је са сазивом овог скупа

се за неких седам дана. Узрок је томе закашњењу што се желело, да управа пред овај скуп изађе са штампаном књигом друштвеном „Браством“ и штампаним извештајем. Мислило се, да је важније да скуп добије штампан извештај и књигу, него што ће се скупити неколико дана доцније. На жалост, та жеља главног одбора није могла бити испуњена. Због нагомиланости послова у државној штампарији, са штампањем ствари нашег друштва није се могло стићи ни до данас.

Задатак чисто патриотски, који је друштво узело на себе; његов циљ, уздигнут изнад политичких међа, које цепају српску земљу, уздигнут изнад ситнијих политичких питања, око којих се поједине партије цепају и боре, учинио је, те је „Друштво св. Саве“ збиља поздрављено од родољуба у разним српским областима, а у краљевини Србији од свих политичких партија, као друштво патриотско, као друштво, коме је намењено, да скупи у своје коло све оно, што искрено народски, патриотски мисли и осећа, и да васпостави и утврди моралну везу међу српским земљама у политички искомаданом Српству.

Поздрави, писма, пуна патриотских осећаја, писма, писана у сузама радости и патриотских нада, стизала су управи са свих страна: из Босне, Војводине и Далмације, из земаља српских што су под турском влашћу и из наше миле а узане домовине. Са различних разлога није могућно да скупу прикажем та патриотска писма и родољубе, чија су она. Она су у архиви друштвеној, и ту ће стајати отворена сваком ис-

креном родољубу на утеху и уверење, да мисао српског јединства збиља живи у свој својој снази уз пркос свим неприликама, у којима се српско племе налази.

С каквим је одушевљењем дочекано оснивање „Друштва св. Саве,“ с онаким се и уписивало у њега. Управа је из почетка своју наду растезала до хиљаду чланова утемељача. На срећу, она се преварила, јер већ за ових пет месеца „Друштво св. Саве“ броји преко хиљаду и три ста само утемељача.

Које се још српско друштво могло похвалити, да је постигло више, него што се надало ?

Зар није ту доказ, да је „Друштво св. Саве“ погодило једну општу народну потребу и да је оно никло из увиђања васколиког Српства, да пред опасностима, какве му грозе, не остаје ништа друго, него да се родољуби удруже, те да чувају своју народност и народне политичке и културне тековине. Један пријатељ наш, а вредан радник на послу овог друштва, писао је недавно у једном листу, да је „Друштво св. Саве“ постало и само народна мисао, која вуче и заноси свакога. Тако је у ствари, а ја ћу додати: на срећу Српства. Ипак, за историју постанка овог друштва потребно ће бити да се зна, да је поред општег одушевљења, с каквим је прихваћено његово оснивање, било и малих, ситних незгода, које су га у самоме своме почетку сретале. Тако не можемо прећутати а да не кажемо, да партијска раздраженост у нашој земљи није могла остати, а да се, у неколико, не дотакне штетно овога друштва. Та раздраженост, на срећу, није

ухватила образоване и озбиљне родољубе из наших политичких партија, о чему се може свако уверити из списка чланова, који ће бити печатан, али је занела по где којег страснијег члана из све три партије. За такве људе „Друштво св. Саве“ није могло, поред све узвишености његове задаће и јасности његових статута, постати довољно свето место, на коме се могу састати, и на коме треба да се састану људи различних погледа у питањима политике. Нетрпљивост се партијска показала на два три места у Србији приликом склапања месних пододбора, и учинила, те нам се на тим местима који члан мање уписао.

Ја држим, кад би такви људи збиља сматрали отаџбину као своју заједничку кућу, кад би у истини били родољуби, да не би тако нетолерантни били. Дали ти људи, ако су, рецимо, трговци или крчмари, стоје на прагу својих продавница и крчама, и питају своје купце, пре него што ће их унутра пустити, које су партије, или каква политичка начела исповедају?

Не верујем да тако ико ради, јер свако зна, да таким начином не би далеко отишао; да би му радња пропала, кућа отишла на пазар, а деца у прошњу. Па кад брига о кући и породици уталожава нетрпљивост партијску, колико се пре још треба сложити, измирити у штићењу интереса народских и у чувању опште, заједничке куће, отаџбине? Зар се, кад је отаџбина у невољи, кад је српска народна мисао опседнута, кад силне опасности грозе оном, што нам је свима најсветије, — зар се смемо бавити питањем, ко је какве

политичке партије, — зар се смемо узајамно искључивати на светом делу одбране?

Тада и у таквим питањима нетолерантност је издајство, а људи несложљиви, заиста, не чине части партији у којој су.

Да ли се истом узроку мора приписати то, што се са неких страна трудило, да се код наше браће Руса распростре нетачно мишљење о нашем друштву; што се у неким српским листовима износило, да управа „Друштва св Саве“ вара народ и ради на том, да морално и политички помогне владу или партију што влада данас у краљевини; да ли се истом узроку мора приписати то, што неки листови не хтеше печатати ни један извештај главног одбора, и ако су им вазда кад и другим листовима извештаји слати; што се тајно, из извесних кругова растурао глас по Србији и на страни, да „Друштво св. Саве“ располаже новцем не знам чијим, и да оно хоће, да отуђи Србију од неког природног савезника, па да је веже за неког другог, и тако даље, и тако даље.

Шта ваља одговорити на сва та подметања и како их ваља објаснити? Боље је да то на овом месту не објашњавамо. Објашњавати то, значило би чепркати једну крастицу на нашем друштвеном организму. Оставимо ту крастицу; она ће сама ишчилети. Да је организам у целини здрав и крепак, показује велики списак родољуба, чланова „Друштва св. Саве,“ из свих области српских и из свих политичких партија; показује оно велико одушевљење, с којим под заставу св. Саве хитају и стари и млади, и сиромаси и бо-

гаташи, и мушки и женски, и либерали и напредњаци и радикали.

Ми ћемо само додати, да је задатак „Друштва св. Саве“ јасан за свакога, који воли јасност; да је његовим штатутима тврдо осигурано, да друштво, и ако би било људи у управи, којима би се прохтевало да воде политику, не може сићи са своје чисте патриотске стазе.

Чим је садашњи главни одбор изабран, он је, ради лакшег отправљања послова, саставио из своје средине један ужи, књижевни одбор, који је имао: да размишља, како ће се списом и књигом радити на друштвеном задатку, да прегледа и оцењује предлоге књижевне природе, да чита и оцењује радове књижевне, који главном одбору буду слати за печатање. А председништву с тајницима и благајницима остала је искључна брига, да се стара о упису чланова и да размишља о начинима, на које би се „Друштво св. Саве“ што више раширило и што већи број родољуба прикупио. Та подела рада олакшала је у велико посао главном одбору.

У књижевни одбор ушла су ова господа: М. Ђ. Милићевић као председник, П. С. Срећковић, Мита Јовановић, Љуба Ковачевић и Милојко Веселчиновић, као чланови.

Главни је одбор на својим састанцима доносио дефинитивна решења о радњи председништва, тајника и књижевног одбора. Он је решавао о питањима материјалног помагања учитеља и школâ, као и о другим издацима из друштвене благајнице.

Председништво и часници имали су, за ових пет месеца, своје састанке сваки дан. Главни одбор цео састајао се у седнице 12 пута, а вњижевни одбор 6 пута.

Одмах после главног скупа, држаног 24. Августа прошле године, главни је одбор разаслао неколико стотина писама на чувене и познате родољубе у свима областима српским, замолио их да се упишу у „Друштво св. Саве“ и да главном одбору својим саветом помогну, како би се друштвена ствар што боље унапредила и од друштва створило, у истини, једно велико све-српско удружење, и како би друштво могло што јаче и корисније на своме задатку делати.

На те позиве главни је одбор добивао, са свих страна, пуно лених и патриотских мишљења о начину како би требало радити. Он се у досадањем свом раду тим саветима користовао, а њима ће се моћи послужити и у будуће управа овога друштва.

Осем те користи, та преписка дала је главном одбору веза, преко којих ће се моћи радити успешно на задатку друштвеном.

После тога главни одбор прешао је на избор друштвених повсреника и разаслао, опет, неколико стотина повереничких пуномоћстава по краљевини Србији и у земље српске што су под туђим властима. Молио је родољубе, на које се обраћао, да се заузму око уписа чланова, да према задатку друштвеном, узвишеноме над питањима појединих политичких партија, раде на томе послушски, братски, а оставио им је слободу, да

према мѣсним приликама оцене треба ли основати пододборе или не треба; молио их, да изберу сами начин, на који ће, у свом крају, моћи најуспешније радити у корист „Друштва св. Саве.“

При избору повереника одбор је имао у виду партијске односе у нашој земљи и старао се, да не увреди осетљивост ниједне партије тим, што се обраћао људима из свих партија за које је само знао, да су родољуби и вредни људи.

С радошћу могу вам казати, да се велика већина људи, које је главни одбор изабрао за поверенике, одазвала похвалном предусретљивошћу. Колико је ко од њих урадио за „Друштво св. Саве,“ видеће се из штампаног списка чланова.

Ја, на овом месту, у име „Друштва в. Саве“ благодарим тим вредним апостолима родољубља.

На највише места, у нашој земљи, нашло се, да је боље основати пододборе, који ће стално радити на задатку друштвеном и помагати главном одбору у његовом послу. У те пододборе ушли су и наши повереници, који су на неким местима још раније радили на друштвеном послу. До овог времена састављено је у краљевини Србији 43 пододбора¹⁾ „Друштва св. Саве,“ и које радом тих пододбора, које заузимањем повереника у Србији и на страни, за ових пет месеца уписало се у „Друштво св. Саве“

¹⁾ Данас, Фебруара, има их 58.

1242 члана *утемељача*, и 3500 чланова *редовних*, дакле свега чланова 4742.¹

Биће умесно да изнесем овде неколико статистичких података о том, како је тај број чланова подељен по занимањима. Тако, у том броју чланова „Друштва св. Саве,“ има:

1, Женскиња (међу њима учитељица 103)	286
2, Учитеља и професора	436
3, Свештеника	301
4, Адвоката, лекара, новинара	157
5, Чиновника	1033
6, Трговаца	1143
7, Занатлија и радника	289
8, Сељака	540
9, Удружења	152
10, Бака	158
11, Официра	19
12, Не зна се занимање	144
13, Туђе народности	112
14. Чланова ван крајевине	1302

Напомињем, да главном одбору до данас нису стигли спискови чланова из Алексинца, Обреновца, Горњег Милановца, Доњег Милановца, Ужица, Свилајенца, Књажевца, среза космајског, Масурице и Ариља, а у свим тим местима састављени су пододбори и уписани знатни бројеви чланова.²

¹ Данас има утемељача 1500, редовних преко 4000.

² После главног скупа стигли су извештаји о броју чланова и од тих пододбора.

Поређењем бројева види се сразмерно велики број учитеља и свештеника у реду чланова друштвених. Доста их је између њих, који су, поред све имовне скромности, чланови утемељачи. То учешће учитеља и свештеника у помагању овог друштва и у раду на његову делу, заслужује признање и пошту. „Друштво св. Саве,“ доиста, и даје поље патриотског рада, на коме ти скромни а важни културни посленици, после свог позивног посла, могу учинити отаџбини и народу српском највећих и најкориснијих услуга. Главни се одбор на њих највише позивао и од њих се највише надао, и ја нећу претерати ако кажем, да ће и будућност „Друштва св. Саве“ и његов успех највише зависити од помоћи, коју му буду указивали наши родољубиви и вредни учитељи, професори и свештеници. На том пољу, уздигнутом над партијама, треба да се скупимо сви ми, који прихваћамо младе Српчиће из руку родитеља, и који имамо и позив и дужност; да их васпитамо и спремимо да буду корисни отаџбини. Овде ми је дужност, да у име главног одбора искажем најтоплију захвалност преосвећеним пастирима наше цркве, који су одмах, из почетка, узели наше друштво у заштиту свог благослова. Његова високопреосвећеност господин митрополит Теодосије, својим познатим отачествољубљем, уступио је „Друштву св. Саве“ једно одељење у згради митрополије, у које је главни одбор сместио своју писарницу и у ком држи своје састанке. Тим је друштву уштеђен велики издатак за стан. Осем тога, једном пастирском посланицом, пуном очинске љубави, препоручила је Ње-

гова високопреосвећеност „Друштво св. Саве“ српскоме свештенству, да оно својим моралним упливом утиче на упис што већег броја чланова. А Њихове преосвећености, господин Димитрије, владика нишки и господин Никанор, владика жички, препоручиле су са своје стране друштво свом свештенству и својој пастви, и удостојиле су наше друштво својим личним заузимањем око уписа чланова и примањем да буду председници пододбора у Нишу и Краљеву.

По себи се разуме, да се главни одбор у овим првим месецима, морао највише бринути, како ће друштву прибавити што више чланова, а тим спремити што већи фонд; али он није хтео ни ово кратко време пропустити, а да што год не уради и на оном, што је друштву правилима истакнуто као задатак. Тако је главни одбор, да би одговорио *првој* тачци 2. члана статута, у ком се говори о задатку друштвеном, и *другој* тачци 6. члана, у ком се говори о обавези друштва према својим члановима, мислио, да је потребно спремити за чланове друштва какву књигу, и усвојио је предлог свога књижевног одбора, да издаје годишње по један или више зборника од поучних чланака и списа, који ће бити писани популарно и тако, да осветљавају Србину поглед на његову отаџбину и на дужност према њој и Српству. Према том решењу главни одбор изнео је на јавност програм за зборник, коме је дао име „Браство“, и позвао српске књижевнике, да га помогну својим радом, одредивши награду до 60 дин. од штампаног табака.

На тај позив дошло је главном одбору више радова, који су у књижевном одбору читани и оцењивани. За неке је одбор нашао да се могу печатати у „Браству“, а за неке, да својим стилем или својом тенденцијом не улазе у план овога друштва. Од послатих радова ови су усвојени:

1. „Отаџбина“ од М. Ђ. Милићевића (шtamпано један пут у „Просветн. Гласнику“).
 2. „Солунски мир“ од П. Срећковића.
 3. „Јужне границе српске у време Душаново“ од Д. Јовановића.
 4. „Сима Игуманов“ од П. Срећковића.
 5. „Етнолошки и географски преглед српских земаља“ од Милојка Веселиновића.
 6. „Борба словенских народа с туђинштином“ од М. В. Радоњића.
 7. „Трлајић и његов живот“ од Ђ. М. Бугарског.
 8. „Први српски песници“ од Ст. Новковића.
 9. „Призрен и околина му“ од арх. Саве Дечанског.
 10. Опис Велеса, Прилепа, Охрида и Скадра од Љуб. Ковачевића.
- Уз ове описе долазе и слике тих градова, које је главни одбор наручио да се израде.
11. „Дур Делија, иде Пантелија“, прича из српског устанка од М. Ђ. Милићевића.

Неки од тих радова дати су у штампу, а остали усвојени чланци налазе се у архиви друштвеној.

Овом приликом морам поменути да садања управа „Друштва св. Саве“ не мисли, да се само издавањем једног зборника одговара потпуно 2-гој и 6-ој тачци статута. Она је и сама, а и по предлозима, који су јој долазили с разних страна, помишљала, између осталог, на јевтино и према друштвеном задатку удешено издање срп. народних песама, на уређење једнога календара (по предлогу из Војводине), на печатање моралних и религиозних прича (по предлогу из Далмације), на уређење и издање српског Плутарха, живота Срба светаца и т. д. Али једно то, што је друштво истом у свом стварању; друго, што се очекује да „Друштво св. Саве“ добије бесплатну или бар олакшану штампу: управа се није могла упуштати у срему каквог другог књижевног рада осем једнога зборника.

Ово решење главног одбора да издаје зборник поучних и популарних радова, имајући освештања у статутима друштвеним, наишло је на одобрење код већине чланова нашег друштва; ипак ми је дужност поменути, да је због тога један пододбор дошао у опреку с главним одбором. Наиме, ваљевском пододбору није било по вољи издавање друштвеног зборника, ни његов назив „Браство“, а нарочито се није могао сагласити с решењем главног одбора да се књижевни радови награђују.

Ја већ рекох зашто је главни одбор решио, да се издаје зборник популарних књижевних радова. Да ли се књигом и списима може утицати на гајење националног осећања и на ширење

просвете или не може, као што ми се чини да мисли ваљевски пододбор, у то се на овоме месту упуштати не можемо. Пред управом стоје статуту друштвени, и у њима јасно исказана вера, да се књигом може радити на том, и да треба књигом и списима радити. И управа се управљала по статутима. Што се тиче назива „Браство“, главни је одбор мислио, да има толико права, да може друштвеном зборнику име дати. Ви сте у власти да то име промените, ако вам се не допада.

Најпосле, питање, да ли треба књижевне радове награђивати или не треба, по мишљењу главног одбора, није ништа друго до питање, да ли треба да „Друштво св. Саве“ издаје какву књигу или не треба; или бар, да ли треба да издаје какву ваљану књигу? Данас, кад, на срећу, сваки иоле познати књижевник може добити награду за свој рад, куд год се окрене, било да се обрати одбору Чушићевом или Коларчевом, „Летопису“ или „Просветн. Гласнику“ или „Отаџбини“ и т. д., могао би књижевни одбор „Друштва св. Саве“ дуго чекати да му дође какав рад за „Браство“, осим ако би узео на себе позив, да спасава од заборава скриптуре, које уредништва осталих журнала или алманака отуре од себе. Таквим књижевним радом не би друштво учинило никакве користи народу српском. У осталом, била би велика неправда и тражити од српских писаца, који су махом сиромашни људи, да поред тога, што ће бити чланови друштва, и раде без награде. То би значило тражити од њих више него од иког другог; то би значило у име патриотизма

отимати њиховој деци комад из уста, а да и не стављам питање, да ли у задатак „Друштва св. Саве“ не долази и то, да сиромашног доброг српског књижевника помогне, а тим и српској књижевности добра учини? —

Да би књижевни рад теретио што мање друштвену благајницу, те да би се тако могло јаче и успешније радити другим начинима на народском задатку овога друштва, главни одбор обратио се Народној Скупштини с молбом за бесплатну или бар олакшану штампу друштвених издања у државној штампарији, и за ослобођење друштвене преписке и поштанских пошиљања од поштанских такса; и могу вам потврдити, да се српска Народна Скупштина одазвала потпуно патриотски, упутивши једногласно молбу главног одбора влади *на призрење*. Ми се надамо, да ни влада Његовог Величанства неће имати разлога да изостане у предусретљивости, какву је Народна Скупштина нашем друштву показала, и да ће, са своје стране, учинити, да тражену помоћ и формално добијемо.

Поред књижевног рада, главни се одбор, у колико су му за ово кратко време послови око уређења друштва остављали маха, старао, да испита школске прилике оних покрајина српских, куда је, по његову мишљењу, најнужнија помоћ. Он је, ради тога, везао преписку с оно учитеља што је узело на себе родољубиви позив, да ради у оним местима, где је за српску народност највећа опасност од туђих интрига и пропаганда. Испитивао је о најпречим потребама њиховим и

њихових школа, и трудио се, да их у мучном, али патриотском, раду помогне.

Тако је главни одбор издао на помоћ учитељима у српским областима што су под туђом влашћу 600 дин.; издао је једноме заслужноме родољубу 60 динара и решио, да му редовно издаје једну малу помоћ. Дао је једноме учитељу, који је за српску веру и народност страдао, 120 динара и решио, да му, ако с једне друге стране не би добио издржавање, даје месечну помоћ. Послао је једној српској школи 200 комада школ. књига; дао је опет једном услужноме родољубу 50 динара. Решио је да се потроши 240 динара на откуп две заробљене Српкиње; закључио, да се сваком ђачету у једној школи, која ће се отворити у Булекару за децу наших суграђана мухамедове вере, даје месечно по 2 динара и да се плаћа вероучитељ (оца), док плаћање не би држава узела на себе.

Да се на овом пољу рада, потпомагања учитеља и школа у оним областима, где се на српску народност туђинштина највише окомила, развије што шира и што бржа радња, биће један од најпречих задатака нашег друштва. Али за ту радњу потребно је најпре бити на чисто с начином, како ће се к раду прићи; а после, нужна су већа новчана средства, него што их даје принос досадањег друштвеног фонда. Очекујући да фонд буде већи, треба размишљати о оном првом, и главни одбор договарао се с познатим родољубима, који су, у том погледу, стекли више искуства, па је саставио план за радњу, којим ће се моћи, у будуће, користовати управа овога

друштва. У опште, главни се одбор, на свима својим састанцима договарао и размишљао о том, како ће се српска народност и српска народна мисао најбоље подићи и одржати онамо, где је утицај туђинштине најјачи; како ће се морална веза између родољуба из разних српских места учврстити, и како ће ствар нашег друштва стећи што више пријатеља и помагача. И људи, који имају част бити данас на управи овог друштва, имају уверења, да су учинили онолико, колико се за ово кратко време могло учинити; имају уверења, да су у друштву с вама и с оно неколико хиљада чланова што нису данас на овом скупу, ако ништа друго, а оно утврдили темељац, на ком ће родољубље српско у скоро подићи храм у славу народне свести и народне српске мисли. Темељац стоји већ чврсто, тако, да га ништа неће моћи поколебати; а да се храм на њему дигне што величанственији и јачи, зависи од нас свију, од нашег заузимања.

Из извештаја, што ће прочитати г. благајник, видеће се да је „Друштво св. Саве“, поред редовних прихода, који му долазе од чланских улога, имало за ових пет месеци и поклонâ.

Тако је г. Миленко Жујовић поклатио друштву 150 динара, као чист приход од његове књиге, „Приватно међународно право“, посвећене „Друштву св. Саве“. Г. Петар Никетић, учитељ поклатио је 100 комада своје књиге „Баче“ и 100 комада своје књиге „Учење је светлост“. Г. Коста Петровић, учитељ, дао је друштву 100 комада своје књиге „Јеленче“. Г. Ђока Миловаповић, учитељ цртања на Вел. Школи израдио је

бесплатно, сличицу Св. Саве за украс на корицама друштвених издања. За тим је главни одбор примио добровољна прилога: од српске народне банке 100 дин; од београдске општине, поред улога утемељачког, 900 дин; од два родољуба из Сарајева, осим улога утемељачких, по 100 дин; од Аћима Чумића, поред утемељачког улога 100 дин; од два родољуба из Беча, осем улога утемељачког, по 40 динара. У свези са овим, могу поменути, да су на разним местима у Србији давана села и забаве у корист „Друштва св. Саве“, од којих је дошла лепа сума у друштвену благајницу. Тако су давали села: „Грађанска Касина“ у Београду; учитељи и учитељице у Прокупљу; пододбор „Друштва св. Саве“ у Широту; пододбор у Чачку; пододбор у Белој Паланци; пододбор у Кучеву; пододбор у Тополи; пододбор у Бкољевцу; певачко друштво у Параћину; радничко-певачко друштво у Београду; пододбор у Лесковцу; пододбор у Ражњу; пододбор у белничком срезу; пододбор у Горњем Милановцу; пододбор у Јагодини.

Свима тим родољубима, који су друштву поклоне слали, као и свима онима, што су се трудили око уређења села у корист „Друштва св. Саве“, главни одбор у име овог скупа исказује благодарност.

Које та села, на којима су обично говорене патриотске беседе, које радња пододборâ и повереникâ припомогли су доста, поред прикупљања прилога за друштвену благајницу, да се друштво само популарише, да његова мисао продре и у најудаљеније окутке нашега племена, и да се онамо,

где се све упело, да олабави народно осећање, разгреје патриотизам, потхрани понос национални, утврди вера у јединство Српства. Да је „Друштво св. Саве“ у том погледу већ имало свог успеха, посведочили су главном одбору многи извештаји, што су му стизали од родољуба са разних страна; а за свакога је сведочанство у оном општем народном одушевљењу, с каквим је, ове године, у целоме Српству, прослављен празник нашег просветитеља Саве. Од ове године св. Сава није више само патрон школâ; он је постао патрон васколиких тежња народских. Он је патрон јединства васколиког Српства. Овогодишња прослава св. Саве у српском племену била је, доиста, величанствен призор. Изгледа, да се цело српско племе дигло и у мислима тражи онога свеца, што са куле жичке говори српским племенима о љубави и слози; онога родољуба, што у дивној мраморној Студеници мири из сујете завађене владаоце; онога државника, што мудрошћу уме вратити непријатеља од граница отаџбине; онога учитеља, што учи о дужностима наспрам отаџбине.

У тим једнодушним мислима народа српског има поуке и озбиљне опомене за оне, који данас управљају политиком у српским земљвма. За родољубе пак у том факту има јемства, да ће народна мисао тријумфовати над сваком сметњом, ма откуд она долазила.

Да наше друштво постане тако популарно и у истини народско, помогла је, осем јасности и узвишености задатка, исказаног у статутима његовим, и осем заузимања и рада пододбора и

појединих повереника, још и наша журналистика. Зато нека је на овом месту исказана хвала и оним српским књижевницима и уредништвима, која с препорукама и симпатијама пратише радњу „Друштва св. Саве“ и помагаше главном одбору у његовом послу. На њихово родољубље „Друштво св. Саве“ рачунаће и у будуће.

Да завршим овај кратки извештај о раду главног одбора, имам и тужну дужност да поменем: да нам је из кола родољуба, који су до сад приступили под заставу св. Саве, немилостива смрт отргла два члана утемељача, два вредна радника на пољу друштвеном: *Аранђела Стојановића* из Пирота и *Лазара Ђокића*, начелника ваљевског. Ђокић је био и председник ваљевског пододбора. Нека им је лака земља, коју су љубили, а спомен међу нама, њиховим друговима на овом патриотском послу. Они су, у последњим својим часовима, могли имати утехе, каква је самртнику вазда највећа утеха, да су својим родољубљем прихватили једну мисао, која је мисао цела рода њихова и која угинути неће.

У отправљању друштвених послова, главни се одбор држао строго статута; али је, одмах у почетку, нашао у њему, у неколиким питањима, која му је сама радња изнела, празнину, коју је главни одбор морао поцунити својим решењем, уверен, да ће главни скуп и такав поступак и та решења одобрити. Тако на првом месту да споменем, да је у статутима била празнина у питању гаранције за *улоге утемељачке*; и главни одбор стекао је, у брзо, кад се конституисао, уверења, да је преко потребно, ако се хоће да се

рачуна на што веће учешће људи, да та празнина буде попуњена, и донео је закључак: да капитал, састављен од улога утемељачких, буде непокретан, а да се само интерес троши. То, пре почетка уписа није објављено. Управа ће бити слободна, да предложи, да се тај закључак унесе у статуте.

После тога, главни је одбор одмах у почетку свога рада нашао, да се решење прошлог скупа, да I-ву годину друштвеној треба рачунати од 1-ог Јануара ове године, не може никако помирити, ни са статутима ни са извршењем њиховим у пракци. Како је уписивање у „Друштво св. Саве“ трајало непрекидно од прошлог скупа, а крајем Декембра истом постало много живље, главни је одбор нашао, да би за ширење друштва грдна сметња била, да је тражено од људи, да плате цео годишњи улог за време од месец два дана, а мислио је, да нико, па ни скуп главни нема права, да годину сведе на осам месеца мање него што она износи. Зато је донео решење да година друштвена, у питању рачунском, траје од 24. Августа, кад је друштво конституисано па до 24. Августа ове године. То је решење своје главни одбор, преписком, саопштио пододборима и повереницима, који су му се с питањима о тој ствари обраћали. Да не би било разлике, у будуће, између рачунске године друштвене и године забирање управе, из чега би потицале само сметње главном одбору у отправљању његових послова, требаће да овај скуп реши, да се месеци: Септембар, Октомбар, Новембар и Декембар урачунају с овом целом годином у једну годину, па

да се у будуће зна, да година друштвена, у сваком погледу, траје од св. Саве до св. Саве.

Главни је одбор за тим нашао, да је и 4-та тачка у статутима доста нејасна, и изнеће предлог, да се статут на том месту попуни. Главна задаћа тог предлога јесте, да се у важно питање, како треба мењати управу, унесе више јасности и да се утврди правило, по ком мењање управе неће удити континуитету рада управина. Исти предлог тражиће, да се главни одбор увећа са још 3 лица. Ту допуну захтева огромност послова, које управа има пред собом. Само се марљивости и примерном пожртвовању личних интереса данашњих тајниџа и господа благајника и књижничара има захвалити, што су послови главног одбора до сад ишли уредно и тачно. Како се ти послови, с дана у дан, умножавају, неће им моћи ни њихова похвална вредноћа одолети. На овом месту морам поменути, да је још у почетку рада управина била потреба додати главном благајнику још једнога друга. На молбу одборову тог се посла примио г. Срега Стојковић и отирављао га до данас.

Најпосле изјављујем, да су у седници главног одбора, од 22. ов. месеца, чланови одбора вукли, по пропису статута, коцку, и да су, тим начином, из главног одбора изашла ова господа: Мил. Ђ. Милићевић, Срета Стојковић, К. Шуменковић, М. Веселиновић, Мита Јовановић и Коста Петровић. На њихово место треба изабрати 6 нових одборника пре, него што се буде прешло на бирање управе.

Ја ћу завршити овај извештај с благодарношћу свима присутним члановима, што су у тако лепом броју дошли на данашњи скуп; ја ћу завршити овај извештај с уверењем, да ће и њиховим гласањем и њиховим говором, на овом месту, управљати чисто родољубље, какво је ову установу и покренуло; најпоследње, ја ћу завршити овај извештај с молбом, да не забораве да „Друштво св. Саве“ није дело партије, него удружење свесрпско.

ИЗВЕШТАЈ

БЛАГАЈНИКА ГЛАНОГ ОДБОРА «ДРУШТВА СВ. САВЕ»

І. РЕДОВ. ГЛАВ. СКУПУ ДРУШТВЕНОМ.

на дан 25. Јануара 1887. год.

Господо,

Из извештаја г. председника чули сте, какав је одзив нашега света из краљевине Србије и осталих покрајина српских према овоме друштву; чули сте даље, колико је до данас пододбора у нашој земљи образовано и колико је свега чланова уписано. Из овога пак извештаја видећете, колико је од свих уписаних чланова своје улоге положило и колико је данас друштвено имовно стање. Но пре него пређем на саме цифре, да поменем и то, да је број оних чланова, који су своје улоге положили, прилично већи од броја, који се у овоме извештају наводи. Разлика та долази отуда, што су у књижи благајнице „главног одбора“ заведени само они чланови, чији су улози од стране појединих пододбора и повереника друштвених главној бла-

гајници послани. Сви пак они улози, које, ни до 23. овог месеца закључно, главна благајница није примила, нису ни могли бити унесени у књигу благајнице „главног одбора“; ово зато, што главни благајник, за све примљене суме, заведене у приход поменуте књиге, одговара морално и материјално, па следствено он није ни могао заводити у приход и оне суме, које није ни примио.

Као што ћете из печатаног прегледа друштвеног стања видети, од целокупног броја уписаних чланова платили су до данас : 3.104 члана, од којих су : 793 утемељачи и 2.311 редовни чланови.

Од чланова утемељача платило	
је : 113 лица по 100 дин. =	11.300
1 члан утемељач	75
6 чланова утемељача по 50 д.	300
673 члана „ „ 25 д.	16.825
Од редовних чланова платило	
је : 1 члан	5.20
2 члана по 6	12.—
7 чланова по 10	70.—
1 члан	12.—
2.300 чланова по 5 динара	11.500.—
Свега улога од друштв. чланова:	40.099.20

Добровољ. прилога примљено је: 1.545.—

Од разних забава добило је

друштво : 2.313.40

И од ажије на аустр. банкама добивено је :	37.60
Целокупна сума прихода за пр. 5 месеца износи:	43.995.20
За ових 5 месеци, од како је друштво основано, по- трошено је : на плату дру- штвених момака од $\frac{23}{6}$ 1886 — $\frac{31}{1}$ 1887 дин :	256.—
На израду 6 клишеја за слике, које ће изаћи у I књизи „Браства“	468.80
На огрев друштвена стана	85.60
На разне канцеларјске потребе	114.10
На поштарину	167.—
На разне књиге, признанице и повез књигâ	134.40
На друштвене цељи	650.—
И на издатке двају пододбора	54.05
Свега утрошено:	1,959.95
Кад се овој суми дода издатак на ажију за злато, која се сума не може сматрати као стварна потрошња	955.25,
Онда укупна расходована сума износи динара :	2.915.20 дин.,
Која кад се одбије од цело- купне суме прихода од	43.995,20,
Онда износи чисто друштвени капитал :	41.080 д.

Од ове суме : 30.031. динара образују ста-
лан фонд, а остатак 11.049. динара стоји друштву
на расположењу за трошење на друштвене циљеве.

Ова сума новаца налази се у овим мо-
нетама :

Код „београдског кредитног за- вода“ по две признанице дук.	325 по 12 =	3 900
Код «београдског кредитног за- вода» по 14 признаница нап.	1805 по 20 =	36.100
У каси благајника дру- штвеног	50 дук. по 12 =	600
И у сребру, никлу и бакру		444
И у примању од ваљевског под- одбора		36
	Свега динара	<u>41.980</u>

Сем наведене суме налази се у каси дру-
штвеног благајника 548 динара, који нису у
књигу благајнице заведени. Од ове суме прим-
љено је :

Од пододбора неготинског (пре 3 дана без списка чл.) дин. :	423
Од 7 чланова утемељача из округа ужичког примљена по- чесна уплата	35
Од 1 редовног члана из Смеде- рева примљена је почесна уплата :	5

Из Босне примљено је (а није
име члана јављено): . . . 5

Из Београда 1 редован члан и
3 члана утемељача платили
су тек јуче 80

Сви ти улози, са тих разлога, нису ни
могли бити унесени у књигу гл. благајнице.

Код «београдског кредитног завода» нарасло
је до данас око 230 динара интереса на уло-
жени друштвени капитал, која сума није ушла
у приход друштвени, и тек ће се онда унети,
кад се та сума буде наплатила.

Сматрам за дужност да напоменем и то, да
је главном одбору од стране Лесковачког под-
одбора јављено, да је на држаној забави у Лес-
ковцу у корист „Друштва св. Саве“ пало чистог
прихода 323 динара. Но како је тај пододбор
тражио допуштење од главног одбора, да ту суму
новаца задржи код себе, и да је према потреби,
употребљује на друштвене циљеве, то је главни
одбор, из призрења наспрам одличног одзива тога
среза према «Друштву св. Саве,» изузетно решио:
да та сума новаца остане код Лесковачког под-
одбора, но да се у књизи главне благајнице та
сума новаца заведе у приход, а у исто време да
се и расходује, као послата Лесковачком подод-
бору. А по чем је ово тражење стигло главном
одбору по закљученом рачуну, то та сума и није
могла бити ни заведена у приход ни расходи-
вана, што ће се тек доцније учинити.

На завршетку овог извештаја имаю да споменем, да је на прошлом ванредном скупу друштвеном заборављено, да се изберу надзорници за преглед рачуна, те с тога рачуни главног одбора за прошлих 5 месеца, нису ни могли бити прегледани.

С тога молим поштовани скуп, да у смислу чл. 3. друштвених правила изволи изабрати три надзорника за преглед рачуна, и да их овласти, да по прегледу изволе издати разрешницу друштвеној управи за време њена рада од 24. Августа прошле год. па до данас.

Благајник,

Тих. Ј. Марковић.

ПРЕГЛЕД ИМОВНОГ СТАЊА
„ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“

НА ДАН 24. ЈАНУАРА 1887. ГОДИНЕ.

УЛАЗ

Број ЧЛАНОВА		Сталан Фонд		Фонд за трошење	
		ДИНАРА	ПР.	ДИНАРА	ПР.
115	Чл. утемељ. с улог. по 100 д.	11500	—		
1	« « « « « 75 «	75	—		
6	« « « « « 50 «	300	—		
673	« « « « « 25 «	16825	—		
1	« редовни « « « 12 «			12	—
7	« « « « « 10 «			70	—
2	« « « « « 6 «			12	—
1	« « « « « 5·20 «			5	20
2300	« « « « « 5 «			11500	—
	Добровољни прил. преко 25 «	1531	—		
	« « ситнија			14	—
	Приход од разних забава			2313	40
	Ажија на аустр. банке			37	60
	Свега	30031	—	13964	20

Свега примљено за оба фонда — 43.995.20

Потрошено свега 2.915.20

Остаје чисто = 41.080.

У Београду, 24. Јануара 1887. год.

ИЗЛАЗ

ТЕКУЋИ БРОЈ		Сталан фонд		Фонд за трошење	
		ДИНАРА	ПР.	ДИНАРА	ПР.
1	Пла. момка ²³ / ₉ — ³¹ / ₁ по 60 д. м.			286	—
2	Израда 6 клишеја за слике			468	80
3	Огрев стана			82	60
4	Разне канцеларијске потребе			114	10
5	Поштарина			167	—
6	Књиге, призна. и повез истих			134	40
7	Помоћ по документима			650	—
8	Трошак два полодбора			54	05
9	Ажија на злато			955	25
	Свега потрошено :			2915	70
	Салдо	30031	—	11049	—
		30031	—	13964	20

Благајник,

Тих. Ј. Марковић.

П О З Д Р А В И

ГЛАВНОМ СКУПУ

„ДРУШТВА СВЕТОГА САЗЕ“

држаном 25. јануара 1887. године

У ДВОРАНИ

Велике Школе у Београду.

А. ТЕЛЕГРАФСКИ.

Рашка. — Хитамо да вам честитамо данашњи рад, желећи да уроди корисним плодом по цело Српство.

Чланови повереници:

Иван Марковић и Милутин Радоњић.

Ивањица. — Честита први данашњи скуп, да корисним плодом по цело Српство уроди скоро; јавићемо се одуд.

Петар Стефановић.

Ражањ. — Потписани чланови честитају данашњи друштвени скуп са жељом: да исти уроди обилатим плодом по васцело Српство; и да друштво у наточ свима неприликама постоји све дотле, док се идеја Српства потпуно не оствари.

Милош Кузмановић, Коста Динић, Михајло Матијевић, Живота Дамјановић, Гаја Радосављевић, Александер Стефановић, Ђорђе Милетић, Нуша Ташић, Ђорђе Димитријевић, Милан Марковић, Драга Живковићева, Никола Илић, Драгутин Поповић, Илија Милојевић, игуман Данило, Јован Гагић, Алекса Михаиловић, Михаило Топал-Ђорђевић, Светозар Јовановић, Софија Матијевићка, Перса Јоваковићка, Тома Минић, Лазар Поповић, Јефрем Брачинац.

Александровац. — Честитамо рад друштву са жељом: да оно за Српство буде стожер, око кога ће се сви духовно окретати његови делови, који су разједињени и одцепљени од своје мајке краљевине Србије. Даље желимо, да правац овог племенитог друштва буде звезда прве величине на српском небу, која ће гонити таму и мрак из потлачених и погажених крајева српских, а свима у опште члановима желимо: да на леђима стојичког стрпења понесу напред даћу српског спасења, коју је још велики српски учитељ св. Сава покренуо.

Жупљани: Милош Бабић, Димитрије Милошевић, Поп Герасим, Поп Светозар, Поп Јосиф, Јосиф Петровић, Милан Матић Новица Минић, Васа Брадић, Анта Ивковић, Миладин Митић, Радисав Пођић, Јеврем Михаиловић, Јован Кнежевић, Илија Новаковић, Никола Милосављевић, Михаило Петровић.

Кладово. — Поздрављамо главни скуп „Друштва св. Саве“ и желимо, да му радња буде корисна за српску мисао.

Чланови утемељачи: Др. Ст. Нешић, Д. Дукић, Ј. Шишмановић, Д. О. Николајевић, Стојан Николић Јота Динуловић, Влада Милосављевић, Јован Јекић, Јован Васиљевић, Петар Маринковић.

Трстеник. — Скупу срећан рад, друштву дуг живот, жели у име пододбора председник,

Др. Ст. Вукчевић.

Крагујевац. — Представницима народне идеје честитамо састанак са жељом да остану стални обележеном правцу и отпочетом раду.

Димитрије и Ђура.

Paris. — Pozdravljamo današnji skup.

Srpska čitaonica.

Обреновац. — Први састанак друштва честита и жели, да друштво успе у свом племенитом предузећу.

Председник
пододбора „Друштва св. Саве“,
Игњат Гудурић.

Књажевац. — У светињи вашег рада залога је српске среће, а у вама српска нада да замисао пропаст' неће. Срећан рад!

Јовановић, повереник.

Буприја. — Ширење просвете и гајење врлина у српском народу, уједињење целог Српства и општи напредак неће нам је свима, па и друштву првог српског просветитеља, прво и најсветије.

То нека нас руководи у свакоме раду.

Јован Д. Јовановић, учитељ, Туцаковић писар, Милосав Д. Миленковић, прота Милутин Поповић, Димитрије С. Лазић светеник, Љ. Кукићна учитељица, Ст. Констандиновић судија, Стеван Ђулић трговац, Петар Илић трговац, Мутапова, учитељица

Крагујевац. — Честитам разједињеном Српству први скуп, дај Боже, да духовно јединство оличено у „Друштву св. Саве“ ускоро створи политично јединство српске народности под владом благостања, слободе и браства.

Ј. П. Јеличић, адвокат.

Уб. — Срећан рад. Нека би дао Бог, да рад „Друштва св. Саве“ задахне духом драговољне потчињености под заједнички узвишени циљ све Српство, где га год има, на срећу и величину краљевине Србије. Живела скупштина друштва св. Саве!

У име пододбора за срез тамнавски,
окр. ваљевског, председник,

Васа Јанковић.

Крагујевац. — Најсрдачније вам честита-
там данашњи скуп са жељом да се циљ по Срп-
ство постигне и Српство уједини.

Пера Обрадовић, радник војне фабрике.

Ваљево. — Слогом и издржљивошћу све
се постизава. Дај Боже, да знамеће великог срп-
ског учитеља окрене сва српска срца путу, који
води остварењу српске мисли. Честитамо рад.

Коста Т. Андријашевић, Тодор Јовановић, Сретко Јевтић,
Саво Шаргић, Лазар Станковић, Ангелина Миловановићка, Дарин-
ка Српкиновићева, Носара Тасићка, учитељи и учитељице ваљев. □

Ваљево. — Рад свушштине честитамо са
жељом да уроди корисним плодом по раскома-
дано Српство.

Ваљевски [пододбор.]

Ниш. — Срећан рад браћо! — Свемогући
Бог нека благослови рад друштва за ослобођење
и уједињење Српства. Живели родољуби српски!

Свештеници: Алекса Радовановић. Живко [Бранковић, Ве-
лислав Милојевић, протођакон Т. Урошевић.

Јагодина. — 22. Јануара држат је скуп
у Левчу, на коме се уписало 75 чланова, међу
којима је 15 утемељача, и на коме је образован
пододбор за исти срез. У име свију чланова
честитамо друштву рад са жељом: да „Друштво

св. Саве“ у истаљнутом циљу постигне срећне резултате за Српство и његову будућност.

Пододбор „Друштва св. Саве“ за срез левачки.

Крушевац. — Са најискренијом жељом да друштво постигне своју племениту патриотичну тежњу, честитамо друштву први главни скуп.

Општине пепељевачке свештеник, Иван С. Весић, писар Станоје Милосављевић.

Неготина. — Мјесто личног престанка поздрављам скуп овим путем. Из дубине душе своје желим му општу љубав, слогу и дуршност за срећу народа српског, за васкрснуће тужно раскомаданог Српства! И у то име предлажем да главни скуп својим радом обухвати све покрајине српске.

Алимпије Савић, члан утемељач.

Владичин Хан. — У срезу пољаничком поред десет старих, уписано је данас још 24 утемељача и 30 редовних чланова светог Саве, упис траје даље.

Тодор П. Станковић, повереник.

Кучево. — Слошки рад доноси благостање. Будућност Српства зависи од вашег рада. Срећан вам састанак.

Никола Тодоровић, председник пододбора.

Брус. — И наше су мисли и душа с вама, али опет ево нас где вам са Копаоника довикујемо: срећан вам рад, браћо! Нека Бог да, да данашњи ваш састанак уроди благодетним плодом по цео српски род.

Чланови „Друштва св. Саве“ из варошице Бруса:

Милуја Поповић, Илија Поповић, Милан Беочанин, Антон Поповић — свећеници; Васа Голубовић, Мијаило Милошевић, Ђорђе Ђорђевић, — учитељи; Живадин Миленковић, Мијаило Петровић, Милисав Стевовић, Божидар Јеличић и Нинко Новаковић.

Лесковац. — Браћо! Честитајући вам патриотски рад желимо вам слогу у раду, јер је у њој наш спас.

Цветко Н. Петковић, Љубомир Недељковић телеграфиста, Димитрије Ристић, начелник; Таса Милошевић, предс. општине; Влад. Петровић, секретар; Бадер, инжињер; Стеван Кандић, писар; Глигорије Поповић, телеграфиста; Војислав Дожудић, телеграфиста; Ђура К. Бранковић, учитељ гимназије; Вел. А. Живковић, судија; Илија Тодорић, писар; Ђорђе Алексић, апотекар; Аврам Маринковић, учитељ; Петар Илић, трговац; Стојан Ценкћ, трговац; Љубисав Стојановић, трговац.

Ужице. — Данас у Београду а до године у Милешеву, да Бог да, држали скуп, на коме би сви Срби били једна душа и једно тело.

Васа Филиповић, Јања Т. Манојловић, Васа Димић, Добросав М. Ружић, Митар Вујковић, Живко Петровић, Божа Кнежевић, Срета Поповић и Љубомир Девић.

Ужице. — Првом скупу „Друштва св. Саве“ шаљем поздрав и жељу: да се под његовом заставом скупи цео српски народ, како би сложено

и уједињено оно било, за чим је св. Сава тежио и радио.

Слава св. Сави! Живело Српство!

Председник ужичког пододбора

„Друштва св. Саве“,

В а с а Ф и л и п о в и ћ.

Б. П И С М Е Н И :

Ниш. — Уважени господине председниче!

Не могући због послова да сам лично присуствујем главном скупу друштвеном, који се има сутра држати, упућујем г. архимандрита Саву Дечанца, члана подручне ми конзисторије и уједно ревносног члана нашега друштва, да са представницима овдашњег пододбора учествује на поменутом скупу.

Уједно честитам рад овоме првом братском скупу молећи Господа: да тај рад буде плодан и да, под окриљем нашег великог просветитеља и богоугодника Саве, донесе српском народу лепшу будућност.

С поздравом и благословом вама и осталој сакућеној браћи остајем

24. Јануара 1887. год.
у Нишу.

Ваш поштовалац, епископ нишки,

Димитрије.

Ражањ. — Главном одбору „Друштва св. Саве“ у Београду.

Пододбор „Друштва св. Саве“, који је и у Ражњу образован, шаље у вашу седницу своја два члана гг. Ђоку Ж. Брачинаца, председника пододбора и Милана Ж. Брачинаца, Србина и члана утемељача. Они главном скупу „Друштва св. Саве“ доносе од свију нас свај поздрав и ове жеље: „Браћо! Сретан вам збор, а још бољи договор! Радите сви скупа, с нама заједно, на идеји, коју сте и покренули. Гледајте, да се вашим радом и вашом садашњошћу, која ће нама и будућим поколењима бити прошлост, не застидимо пред будућношћу. Немојте да вам истакнута идеја промаши свој циљ. Немојте, да вас што у раду застраши: „јер је уз нас правда, јер је уз нас Бог“.

Живели чланови данашњег скупа! Живела истакнута идеја целог Српства!

24. Јануара 1887 год.
у Ражњу.

У име пододбора „Друштва св. Саве“
председник,

Ђока Ж. Брачинац.

Тајник,

Драг. В. Поповић, учитељ.

Лесковац. — Главном одбору „Друштва св. Саве“ за главни збор друштвени.

Лесковачки пододбор „Друштва св. Саве“ у својим седницама од 22 и 23 т. м. Бр. 52 и

54. изабрао је и шаље своје изасланике на главни збор и то: г. М. С. Милојевића, председника пододбора; г. Димитрија Протића, деловођу, и чланове пододбора: гг. Тасу Милошевића, предс. општ. суда; Јована Х. Прокоповића, Димитрија Гирчића, Манчу Џибаревића, Петра Илића, Димитрија Спирића и Тодора Хаџи-Стојановића, трговце овд.

Извештавајући о овоме главни одбор, част ми је умолити га, да именовану господу изволи примити као изасланике овога пододбора.

Бр. 55.

23. Јануара 1887 год.
у Лесковцу.

За председника пододбора најстарији члан,
Т. Радичевић.

Горњи Матејевци. — „Друштву св. Саве.“

Окови туђински нашој браћи отежаше и она у нама наду изгубише. Похитајмо! Не чекајмо! Нашој браћи помогнимо и њихову наду у нама оживимо, па ће то донети слободу и уједињење свеколиког Српства, које ће се крунисати славом и величином цара Душана. Нека у томе вас руководи патриотизам, слога, љубав и пожртвовање и све оно, што је најкорисније по Српство; јер, што је рекао наш владалац и ослободилац четири нова округа:

„И ако се српски стег
„На сред Ниша вије,

„Јоште тужно Косово
„Освећено није!“

Сетимо се ових речи на томе скупу, као оно што се је некада сећао персијски Дарије, кад му је морао пред ручак роб три пута рећи: „Господару! Сети се Атињана!“

25. Јануара 1887. год.

Милован Ј. Слечевитић,
учитељ.

П О В Е Р Е Н И Ц И

У МЕСТИМА, У КОЈИМА НЕМА ПОДОДБОРА.

За *Пожаревац*: Ст. Максимовић, адвокат, Илија Душманић проф., Панта Дробњак, окр. начел., Коста Јездић, судија и Мих. Јовић, учитељ.

За *Лозницу*: Дим. Дукић професор, Милан Настић, учит., и Велизар Кундовић, тргов.

За *Буприју*: Јован Јовановић, учит., Анта Пеливановић, пред. суда, Милош Туцаковић, писар и Светоз. Јанџшевић, учит.

За *Смедерево*: Милорад Петровић, супл., Никодије Стевановић, учит. и Јован Аћимовић, судија.

За *Брзу Паланку*: Сима Михаиловић, учит.

За *Кладово*: Јеврем Шишмановић, ср. писар и Гашпаровић, учитељ.

За *В. Градиште*: Лука Лазаревић, проф. и Рафаило Михаиловић, трговац.

За *Бајину Башту*: Симо Милошевић тргов. и Жив. Милојевић учит.

За *Сјечу Рјека*: Новак Милошевић, свешт. и Тадија Костић, учитељ.

За *Куршумлију*: Антоније Лучић, учит.

За *Пожегу*: Цветко Радојичић, учит.

За *Азању*: Мих. Ризнић, учит.

За *М. Зворник* : Ал. Миловановић, царинар.

За *Љубовију* : Аксентије Јокић, пор. надзор.

За *ср. мачвански* : Петар Перуничкић, ср. начел., Милорад Терзић, учит., Јован Берић, учит. и Сима Богдановић, учит.

За *Мокру Гору* : Јован Алексијевић, царинар.

Повереници у Београду :

За *варошки кварт* : Милован Миленковић, Мих. Милозановић, Ђ. Хаџи-Николајевић, трг., Мих. Градишганац, телегр. и Милан Банковић, трговац.

За *савамалски кварт* : Милан Трајковић и Драгољуб Пачић, трговци, Тодор Мраовић, бакал., В. Валожић, књижар и Милош Гођевац, трговац.

За *теразишки кварт* : Милош Цветић, реди-тељ народ. позор., Сима Добросављевић, рачун. мин. грађ., Иван Минић, рачунов. суд., Јовсим Марковић, писар мин. просвете.

За *врачарски кварт* : Светозар Милојевић, благај., Коста Селаковић, контр. управе фонд., Петар Никетић, учитељ., Св. Костић, в. благај., и Велисав Миловановић, писар.

За *палилулски кварт* : Светозар Боторић, кавец., Васа Милић, свешт., Трајко Богојевић, кафец. и Филип Алексић, Дибралија.

За *дорћолски кварт* : Панта Боди, трговац, Јаков Којен, трг. и Давид Којен, писар.

За *Велику школу* : Љуба Јовановић и Драг. Драгутиновић, великошколци.

ПОДОДБОРИ
„ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“.

І. Алексиначки округ.

1. Алексинац.

Председник: *Др. М. Радовановић*, окруж.
Физикус.

Потпредсед.: *Ђорђе С. Стојковић*, предавач.

Благајник: *Илија Х. Илић*, трговац.

Пословођа: *Мих. Протић*, учитељ.

Одборници: *Милан Бранковић*, пор. надзор.,
г-ђа *Мила Дамњановићка*, учит., *Л. Најдановић*
м. лекар, *Фрањо Елезовић*, проф., *Милета Рајко-*
вић, сликар.

2. Алексиначка Вања.

Председник: *Лазар Протић*.

(Списак имена осталих часника и одборника није послат.)

3. Ражањ.

Председник: *Ђока Брачинац*, трговац.

Благајник: *Мих. Матијевић*, пор. надзор.

Пословођа: Драгутин Поповић, учитељ.

Одборници: Коста Динић, писар и Милан Марковић, трговац.

II. Београдски округ.

1. Кораћница (срез космајски).

Председник: *Живојин Пашић*, свешт.

Благајник: Стојан Миловановић, тргов.

Пословођа: Драгољуб Ђурђевић, учитељ.

Одборници: Милут. Пантелић, учит., Дим. Жујевеић, Коста Недић, учит., Т. Вукосављевић, свешт., Јанко Секулић, Милован Обрадовић, Д. Живановић, Милоје Јовановић, Никола Крахт, Анђелко Милојевић, Милоје Милојевић и Гаја Радосављевић.

2. Гроцка (за срез).

Председник: *Цера Ђ. Поповић*, свешт.

Благајник: Владимир Крстић, економ.

Пословођа: Ружица Такићева, учит.

Одборници: Владимир Лазаревић, свешт., Цера Апостоловић, трг., Цера Ристић, ср. зван., Мих. Јовановић, Милутин Нишлић и Коста Апостоловић, трговци.

3. Баћевац (ср. посав.).

Председник: *Милош Јоксић*, свешт.

Потпредседник: Радоје Димитријевић, свешт.

Пословођа: К. Ј. Глишић, учитељ.

Благајник: врши дужност председник.

Одборници: Љубисав Благојевић (Моштаница), Ђока Алимпић (Барич), Љуб. Симић, Петар Поповић (Вранић), Јанићије Петковић (Барајево).

III. Ваљевски округ.

1. Ваљево.

Председник: *Др. Свет. Атанасијевић*, окр. лекар.

Потпредседник: Сава И. Николић, трг.

Благајник: Јован Вилотијевић, трг.

Пословођа: Коста Андријашевић, учитељ.

Одборници: Марјан Бирчанин, трг., Милан Зарић, проф., Тодор Јовановић, учит., Таса Стојановић, књижар, Манојло Пањевић, трг., Андрија Цвијановић и Владимир Тадић, трг.

2. Обреновац.

Председник: *Игњат Гудурић*, трговац.

Потпредседник: Јокса Јоксић, ср. писар.

Благајник: Петар Остојић, дел. штед.

Пословођа: Лазар Зарић, учитељ.

Одборници: Свет. Михаиловић, намес., Богољуб Ковачевић, апотек., Дим. Илић, учит., Љуба Јоксимовић, књижар, Настас Тодоровић, Риста Антоновић, Светоз. Ђурић, Лаз. Делић, Милан Ранковић, Степан Мишић, Јанко Дамњановић и Јован Спасић.

3. На Убу.

Председник: *В. Ј. Јанковић*, намесник.

Потпредседник: Мил. Матић, ср. начел.

Благајник: Богосав Спасојевић, трг.

Пословођа: Мих. Грујичић, учитељ.

Одборници: Јован Ђириловић, К. И. Поповић, свешт., Сима А. Поповић, Јован Милисављевић, свешт., Младен Поповић, свешт., и Андрија Давидовић.

IV. Врањски округ.

1. Врања.

Председник: *Сима Живковић*, директор гимназије.

Благајник: Тома Јовановић, трг.

Пословођа: Радован Врачарић, предавач.

Одборници: Ал. Цуваровић, тргов., Аритон Миљковић, Андрија Стојићевић и Ђорђе Јовановић, учитељ.

2. Сурдулица (ср. масурч.).

Председник: *Радул Илић*, сељак.

Благајник: Бура Јанковић, економ.

Пословођа: Сретен А. Кочић, практ.

Одборници: Мих. С. Петровић, Јордан Вељковић, Савко Кучарић, учит., Дим. Мелентијевић, Настас Марковић, Васиљко Трајковић, Вељко Качаревић, свешт., Н. Јањевић, Аврам Стојковић, Танча Поповић, Дим. Стојковић и Јованча Радојичић.

V. Јагодински округ.

1. Јагодина.

Председник: *Аћим Шивљаковић*, директор гимназије.

Потпредседник: *Ђока Анђелковић*, проф.

Благајник: *Сава Шпикља*, трг.

Пословођа: *Марко Шокорац*, царинар.

Књижничар: *Радован Јовановић*, предавач.

Одборници: *Благ. Андрејевић* и *М. Раденковић* трг, *Ст. Петковић* судија, *Јаков Јаковљевић* пом. нач., *Цера Петковић* телегр. и *Цера Петковић* бакал.

2. Варварин,

Председник: *Акс. Милићевић*, свешт.

Благајник: *Ђорђе Димитријевић*, трг.

Пословођа: *Владислав Поповић*, учит.

Одборници: *Коста Урошевић*, свешт., *Ж. Стојковић*, свешт., *Алекса Петковић*, *Алекса Поповић*, *Аксентије Милутиновић* и *Ђорђе Чепурац*.

3. Срез белички.

Председник: *Тимотије Ђорђевић*, ср. нач.

Потпредседник: *Сибин Ђорић*, свешт.

Благајник: *Илија Томић*, ср. писар.

Пословођа: *Свет. Огњановић*, учитељ.

Одборници: *Петар Петровић*, учитељ, *Дим. Поповић*, свешт., *Љуб. Анђелковић*, учит., *Арсеније игум. јошав.*, *Драгутин Петровић*, *Јов. Срећковић*, учит., *Илија Вукићевић*, свешт., и *Новак Ристић*, свешт.

4. Срез левачки.

(није послат списак часника и одборника).

VI. Књажевачки округ.

1. Књажевац.

Председник: *Стеван Сибиновић*, трговац.Благајник: *Димитр. Аничкић*, трг.Пословођа: *Алекса Стејскал*, суд. писар.Одборници: *Љуб. Пироћанац*, тргов., *Риста Миловановић*, судија, *Алекса Поповић*, м. лекар, *Миладин Ђелешевић*, учит., *Теофило Радуловић*, апотекар и *Лазар Петровић*, свешт.

2. Дервен (ср. сврљишки).

Председник: *Вуле Милојевић*, свешт.Благајник и пословођа: *Жив. Барјактаровић*, учитељ.Одборници: *Витор Ђурчић*, ср. начел., *Велим. Антонијевић*, учит., *Рајко Жикић*, н. посл. *Милан Мавродић*, свешт., и *Ђорђе Аранђеловић*, предс. општине.

VII. Крагујевачки округ.

1. Крагујевац.

Председник: *Вељко Рајковић*, предс. суда.Потпредседник: *Божо Мирковић-Вуловић*, трговац.Благајник: *Јова Јеличић*, адвокат.Пословођа: *Стево Чутурило*, предавач.

Одборници: Марко Аесентијевић, Риста Стешић, Алекса Јовановић, трг., Драгутин Марковић, учитељ и Лука Ивковић, инж.

2. Аранђеловац.

Председник: *Ж. Богдановић*, ср. начел.

Благајник: Благоје Јовановић, трг.

Пословођа: Милош Велицки, учит.

Одборници: Јоца Јовановић и Милутин Ризвић.

3. Топола.

Председник: *Јован Петровић*, свешт.

Благајник: Срет. Драшковић, трг.

Пословођа: Стеван Гужвић, учит.

Одборници: Младен Марковић, Јовица Дикић, Милан Богдановић и Гаврило Швабић.

4. Рача.

Председник: *Др. Пера Дојић*, ср. лекар.

Благајник: Коста Јовановић, трг.

Пословођа: Стеван Борђевић, учитељ.

Одборници: Гаја Ранковић, учит., Јосиф Јовановић и Никола Митровић, трговци.

6. Лапово.

(Привремени пододбор).

6. Срез Гружански.

Председник: *Тодор А. Прокић*, свешт.

Потпредседник: Милан Урошевић, економ.

Благајник: Радован Прокић, свешт.

Пословођа: Мих. Миличић, оп. писар.

Одборници: Филотеј Ђатић, шумар, Павле Алимшић, зван., П. М. Суботић свешт., Радојица Младеновић, земљ., Јерем. Ранковић, предс., Св. Симовић, земљ., Јован Гајић, земљ., Милут. Марић, предс., Мих. Карић, учит., Милош Андрић, писар, Гвозден Обрадовић, кмет, Ст. Бечановић, предс., Милоје Поповић, трг., Милан Поповић, свешт., Жив. Максимовић, свешт., Сава Вемић, учит., Благ. Јанковић, кмет, Урош Попадић, писар, П. Барлов, екон., Мих. Миличанић, писар, Милош Перовић, предс., Ст. Глишић, кмет, Ил. Влајић, свештеник, П. Туцаковић, предс., Милан Павловић, кмет, Ст. Савовић, свешт., Коста Васарић, трг., Јовица Ивановић, свешт., Јов. Томић, предс., Мих. Гуњић, земљ., Сава Лукић, предс., Тод. Ђусић, трг., Сима Здравковић, предс., Милован Никић, свешт., Милисав Јанићијевић, трг.

VIII. Крајински округ.

1. Неготин.

Председник: *Василије Абжић*, директор у пензији.

Потпредседник: Ж. Анђелић, окр. начел.

Благајник: Јован Станојевић, свешт.

Пословођа: Душан Димитријевић, адв.

Одборници: Мијат Радосављевић, прота, Бока Живковић, учит., Борђе Х. Нинић, проф., Др. Мита Милићевић, Михаило Лазаревић, трг.

2. Д. Милановац.

Председник: *Јован Стојановић*, свешт.

Благајник: *Никола Ј. Зарић*, трг.

Пословођа: *Жив. Првуловић*, учитељ.

Одборници: г-ца *Милева Димитријевићева*,
 учит., *Лазар Владисављевић*, трг., *Јован Боркан*,
 трг., *Васа Трајановић*, трг. *Дим. Трајановић*, трг.,
 и *Мих. Стојановић*, трг.,

IX. Крушевачки округ.

1. Крушевац.

Председник: *Јанићије Поповић*, проф.

Благајник: *Милан Арсенијевић*, трг.

Пословођа: *Михаило Бобић*, предавач.

Одборници: *Тодор Илић* и *Вучко Вучковић*
 трговци.

2. Трстеник.

Председник: *Др. Станојло Вукчевић*, ср.
 лекар.

Потпредседник: *Таса Милошевић*, трг.

Благајник: *Груја Аћимовић*, трг.

Пословођа: *Грујица Аџемовић*, учит.

Одборника: *седам*. Заменика: *четири*.

3. Срез крушевачки.

Председник: *Драгутин Чолић*, чр. начел.

Благајник: *Свет. Ристић*, писар.

Пословођа: *Сима Поповић*, учитељ.

Одборници: Аврам Николић, предс. општ. (Сталаћ), Неша Лазаревић, предс. оп. (Бивоље).

4. Александровац.

Председник: *Никифор Павловић*, ср. нач.

Потпредседник: Светозар Поповић, свешт.

Благајник: Дим. Милошевић, писар.

Пословођа: Милан Матић, учитељ.

Одборници: Јеврем Михаиловић, Радисав Ђатић, Новица Минић, Јосиф Петровић, свешт., Нинко Јовановић, Илија Новаковић, Милун Миљковић и Васа Брадић.

Х. Нишки округ.

1. Ниш.

Председник: *Епископ Димитрије*.

Благајник: Д. Валожић, књижар.

Одборници: Архимандрит Сава, Лазар Петровић, свешт., Никола Поповић, свешт., Таско Узуновић, трг., Св. Арсеновић, адв., Јевта Савић, учит., и Алекса Печаковић, трг.

2. Лесковац.

Председник: *Милош С. Милојевић*, директор гимназије.

Потпредседник: Милан Стевановић, срески начелник

Благајник: Цветко Петковић, предавач.

Пословођа: Мита Протић, трговац.

Књижничар и ризничар: Дим. Алексић, намесник.

Одборници: Благоје Стаменковић, бакал., Ј. Хаџи-Прокоповић, трг., Тодор Х. Стојановић, терз. Ђока Алексић, апотекар, Павле Николић, ковач, Тодор Радичевић, судија, Алекса Ђорђевић, учит., Манче Џибаревић, трг., Јанаћ Жижић, мех., Петар Илић, обућ., Д. Јанковић, касап., Виљем Бадер, инж., Глиг. Поповић, телегр., Тодор Спалајковић, порез., Таса Милошевић, предс. општине, Хаџи-Васиљко Младеновић, кмет, Дим. Спирић, трг. и Коста Савић, кројач.

3. Власотинци.

Председник: *Ант. Петровић*, пор. надзор.

Благајник: Прокопије Црниловић, трг.

Пословођа: Петар Спирић, учит.

Одборници: Јанићије Протић, свешт., Гавр. Поповић, предс. општ., Коста Илић и Таса Валчић, трговци.

XI. Пиротски округ.

1. Пирот.

Председник: *М. Љубибратић*, овр. начел.

Благајник: Ив. Дамњановић, директ. гим.

Одборници: Јован Босић, Миша Михаиловић, Милош Бабић, Дим. Цветковић, Љуба Сретеновић, Цека Крстић, Аранђел Милојевић и Миленко Чабрић, учит.

2. Бела Паланка.

Председник: *Јов. Ђорђевић*, ср. нач.

Потпредседник: Коста Стевановић, трг.

Благајник : Ник. Марјановић, писар.
 Пословођа : Љуб. Павић, учит.
 Одборници : Таса Живић, трг., Павле Радо-
 вановић, општ. писар, Богдан Поповић, свешт.,
 и Стеван Марковић, предс. општ.

ХII. Пожаревачки округ.

1. Голубац.

Председник : Андрија Благојевић, трг.
 Потпредседник : Радивоје Ковачевић, учит.
 Пословођа : Илија Гојковић, учут.
 Одборници : (нису послата имена).

2. Петровац.

Председник : Мих. Ковачевић, ср. нач.
 Благајник : Јевр. Борић, трг.
 Пословођа : Лука Поповић, учит.
 Одборници : Илија Миљковић, учит., Милан
 Радојковић, свешт., Станојло Милојковић, кмет,
 Пера Поповић, свешт., Тодор Наумовић, трг.

3. Жагубица.

Председник : Т. Л. Протић, свешт.,
 Благајник : Ђирко Јовановић, трг.
 Пословођа : Дим. Павловић.
 Одборници : Станоје Ђорђевић и Светислав
 Глигоријевић, трг.

4. Кучево (за срез звишки).

Председник : Н. Тодоровић, учит.
 Благајник : Станоје Јовић, предс. општ.

Пословођа: Дим. Петковић, учит. нерес.

Одборници: Иван Николић, намес., Д. Павловић, Петар Петковић, учит., Ђ. Живковић, учит., Коца Лукић, Алекса Стевановић, Ст. Гајић и Јованче Максимовић.

5. Прхово (ср. морав.).

Председник: Жив. Ивановић, свешт.

Потпредседник: Пера Јовановић, учит.

Благајник: Станоје Динић, трговац

Пословођа: Петар Милетић, учит.

Књижничар: Јован Лазаревић, учит.

Одборници: Милан Радивојевић, свешт., Стојан Вучковић, трг., Дим. Цветковић, свешт., Јов. Илић, свешт., Јова Стојадиновић, механ., Паун Спасић, трг., Свет. Бранковић, свешт., Ж. Живановић, свешт., и Станко Петровић, трг.

ХIII. Руднички округ.

1. Г. Милановац.

Председник: Вујо Васић, трг.

Благајник: Јоца Арсић, судија.

Пословођа: Милун Ибровац, предавач.

Одборници: Коста Борисављевић, адв. К. Белкић, апот., Јеремија Матић, трг. и Петар Павловић, механ.

2. Прањани (ср. црногор.).

Председник: Светозар Јеремић, свешт.

Благајник: Милош Продановић

Пословођа : Јеврем Маринковић.

Одборници : Љубисав Жижовић и Велисав Миличевић.

XIV. Смедеревски округ.

1. В. Орашје (за срез).

Председник : Гавра Ј. Пешић, учит. марков.

Потпреседник : Мита Живојиновић, тргов.

Благајник : Јован Поповић, порез.

Пословођа : Павле Шарчевић, учит.

Одборници : г-ђца Милева Тодоровићева, учитељ, г-ђа Симка Ивковићка, учит., Периша Бекић, учит., Милош Цветковић, предс. оп.

2. Паланка.

Председник : Ст. Крстић, предс. општ.

Благајник : Васа Јовановић, апотекар.

Пословођа : Гавра Марковић, учит.

Одборници : Петар Јовановић, шеф станице, Љуб. Шишковић, трг., Јован Васић, м. лекар и Пера Марковић, трг.

3. Колари (ср. подунавски).

Председник : Атан. Мајсторовић, порески надзорник.

Благајник : Љуб. Поповић, свешт.

Пословођа : Марко Јелић, свешт.

Одборници : (нису послата имена).

XV. Топлички округ.

Прокупље.

Председник: *Урош Кнежевић*, окр. нач.
 Благајник: *Стев. Петровић*, казначеј.
 Пословођа: *Панта Манојловић*, учит.
 Одборници: *Тодор Стојиљковић*, *Мита Велић*, *Петар Станковић* и *Тодор Џивџан*, трговци.

XVI. Ужички округ.

1. Ужице.

Председник: *Васа Филиповић*, директ. реал.
 Потпредседник: *Мих. Радуловић*, прота.
 Благајник: *Видоје Невесињац*.
 Пословођа: *Урош Благојевић*.
 Одборници: *Лазар Секулић*, *Рака Петровић*,
Јова Борисављевић, *Благоје Стојадиновић* и *Никола Илић*.

2. Ариље.

Председник: *Јован Ђ. Поповић*, свешт.
 Потпредседник: *Ћрсман Милошевић*, председник општине.
 Благајник: *Влад. Милошевић*.
 Пословођа: *Љуб. Јојић*, учитељ.
 Одборници: *Васа Поповић*, свешт., *Мих. Јовичић*, учит., *Мих. Радовић*, свешт., *Павле Златић*, *Сретен Радовић* и *Јеврем Томић*, трговци.

3. Пожега.

(Имена чланова нису послата).

XVII. Црноречки округ.

1. Зајечар.

Председник: *Кузман Паштровић*, проф.
 Благајник: *Риста Матић*, пор. надзор.
 Пословођа: *Станоје Николић*, учитељ.
 Одборници: *Стеван Величковић*, прота, Др.
Лаза Илић, лекар, *Дим. Вучковић*, судија, *Стеван Шумкарац*, благ., *Јован Митровић*, директ. гимн.
 и *Никола Цоловић*, трговац.

2. Бољевац.

Председник: *Сима Поповић*, намесник.
 Потпредседник: *Аврам Миловановић*, свешт.
 Благајник: *Павле Антић*, писар.
 Пословођа: *Арсеније Илић*, учитељ.
 Одборници: *Станоје Живковић*, предс. општ.,
Милош Марјановић, пор. надзор., *Бока Милутиновић*, трг. и *Риста Петровић*, општ. писар.
 Заменици: *Милан Радосављевић*, трговац и
Илија Бокић, земљ.

XVIII. Чачански округ.

1. Чачак.

Председник: *Љуба Бирговић*, директ. гимн.
 Благајник: *Петар М. Николић*.
 Пословођа: *Сретен Пашић*, предавач.
 Одборници: Др. *Јарослав Кужељ*, Св. *Шурдиловић*, начел., *Радомир Тијанић*, судија, *Сима Тројановић*, пред., *Љуб. Вуковић*, свешт., *Јован Протић*, учит., *Ник. Радовановић*, *Марко Мили-*

кић, Млад. Милијановић, Влад. Антонијевић,
Сретен Гогоћ и Стеван Крен, трговци.

2. Краљево.

Председник: *Епископ Никанор.*

Потпредседник: Др. Илија Коловић.

Пословођа: Ранко М. Лукић, свешт.

Одборници: Мих. Милошевић, учит., Милан
Црвчанин и Петар Спасојевић, трговци.

3. На Рашкој.

Председник: *Иво Марковић*, царинар.

Потпредседник: Венијамин Шарковић, трг.

Благајник: Лазо Брачинац, телегр.

Пословођа: Милив. Никићевић, учит.

Одборници: Вукашин Гркајац, народ. посл.,
Н. Милосављевић, кмет, Саватије Божић, свешт.,
Милутин Радоњић, учит., Љубо Курсула, кав., и
Вељко Младеновић, трговац.

ХІХ. Шабачки округ.

1. Шабац.

Председник: *Јанко Јовановић*, прота.

Потпредседник: Јован Миланковић, адв.

Благајник: Захарије Кундовић.

Деловођа: Н. Савић.

Одборници: Стојан Марковић, директ., Ми-
јат Милановић, трг., Јанко Кара-Матић, учитељ,
Јован Шкорић, трг., Сима Милојевић, пенз учит.,
и Андрија А. Славуј, уредн.

XX. Ђупријски округ.

1. Параћин.

Председник: *Дим. Довијанић*, директ. гим.

Пословођа: *Љуб. Ђирић*, предавач.

Одборници: *Никола Вељић*, учит. *Дим. Борђевић*, ср. начел., *Коста Станојевић*, трг. и *Миленко Јоксимовић*, сељак.

2. Свилајенац.

Председник: *Никола Поповић*, свешт.

Потпредседник: *Павле Крстић*, свешт.

Благајник: *Никола Тодоровић*, предав.

Пословођа и књиџничар: *Дим. Димитријевић*, телеграфиста.

Одборници: *Арса Вељковић*, ср. нач., г-ђа *Цанка Ресавчетовица*, *Мита Исаковић*, трговац и *Јулије Драшкоци*, апотекар.

3. Срез деспотовачки.

(Није послат списак имена часника и одборника).

БРОЈ ЧЛАНОВА

(до 20 Фебр. ов. год.)

а). У Краљевини Србији:

	утемељ.	редов,	свега
У Београду	229	—	634
„ Београдском округу	33	—	51
„ Алексиначком „	24	—	104
„ Ваљевском „	70	—	213
„ Врањском „	96	—	100
„ Јагодинском „	29	—	128
„ Њањевачком „	25	—	76
„ Крагујевачком „	100	—	258
„ Крајинском „	61	—	112
„ Крушевачком „	42	—	148
„ Нишском „	138	—	309
„ Пиротском „	64	—	209
„ Подринском „	9	—	65
„ Пожаревачком „	101	—	316
„ Рудничком „	22	—	107
„ Смедеревском „	59	—	223
„ Топличком „	30	—	96
„ Ужичком „	81	—	142
„ Црноречком „	39	—	205
„ Чачанском „	41	—	143
„ Шабачком „	112	—	136
„ Ђупријском „	46	—	115
	1451	—	3890
			5341

б). Ван Краљевине:

	утемељ.	редов.	свега
У Срему и Славонији	7 —	106 —	113
„ Банату и Бачкој .	3 —	7 —	10
„ Босни	20 —	76 —	96
„ Далмацији	1 —	27 —	28
„ Ст. Србији и Макед.	2 —	9 —	11
„ Румунији	2 —	1 —	3
„ Бечу и Аустр.	4 —	4 —	8
„ Паризу	4 —	26 —	30
„ Немачкој	2 —	3 —	5
	45	259	304

Свега чланова:

Утемељача	1496
Редовних	4194
	<u>5690</u>

Свима члановима «Друштва св. Саве» најтоплије се препоручују

ВУКОВА ДЈЕЛА,

од којих је сад изишла *I. књига у Београду у државној штампарији*, а продаје се по свима књижарницама у Србији по два динара.

У овој су књизи штампане најстарије српске јуначке песме (на 42 вел. штамп. табака 101 песма), — оне песме, које пронеше по свету име свога творца: *српски народ* и прославише свога скупљача: оца нове нам књижевности, *Вука Ст. Караџића*.

«Друштво св. Саве» врши једну од најмилијих својих дужности, кад својим члановима свраћа пажњу на ово *бисер-благо* српскога народа, на ово најлепше, неувело цвеће *српскога* народнога ума и живота. У њему су најлепше насликане све одличне црте и *вртине* нашега народа, *понос* наших предака и најсветлији *узор* садашњем нараштају.

Без ове тако драгоцене, а за набавку тако јевтине књиге народне, не треба да буде ниједна *српска* породица.

